

Werkagenda Gezondheid 2019-2022

Visie

Positieve gezondheid is je eigen regie kunnen voeren en het vermogen om je aan te passen aan de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven.

Ambities gemeente Oosterhout:

Inwoners zijn in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor hun gezondheid. Digitale ontwikkelingen kunnen inwoners helpen om een gezonde leefstijl aan te houden en de regie te voeren over de eigen gezondheid.

De gemeente draagt bij aan het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan en om daarbij zoveel mogelijk de eigen regie te voeren. Zeker bij groepen die steun nodig hebben bij het kunnen aangaan van die eigen verantwoordelijkheid.

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om de gezondheid van mensen in de stad te **beschermen, bevorderen en bewaken**. Daarbij staat het welzijn en de kwaliteit van leven van de inwoners centraal.

Er wordt ingezet op het leggen van verbindingen tussen domeinen/sectoren rond gezondheid en het maken van afspraken over de bijdrage van verschillende beleidsterreinen, zoals jeugd, wmo, onderwijs, sport en bewegen, groen en milieu, veiligheid, mobiliteit, werk en inkomen en recreatie. Het model positieve gezondheid legt daarvoor de basis.

Er wordt een brug geslagen tussen zorg en welzijn. Uiteenlopende zorgorganisaties en maatschappelijke instellingen weten elkaar beter te vinden en geven preventie een prominente plek in het totale zorg- en welzijnsaanbod. De gemeente maakt afspraken met hen over collectieve preventie. Bruggen met andere, minder voor de hand liggende organisaties (zoals op het gebied van cultuur en natuur) en het bedrijfsleven worden onderzocht.

THEMA GEZONDE LEEFSTIJL				THEMA GEZONDE MEEDOEN		THEMA GEZONDE LEEFOMGEVING
Bewegen en gezond gewicht	Alcohol en middelen gebruik	Rookvrije generatie	Mentale veerkracht	Gezondheidsvaardigheden	Jeugdgezondheidszorg	Gebiedsgericht
JOGG	Jongeren en hun ouders	Convenant	Eenzaamheid	Brede buurt	Basispakket jeugdgezondheidszorg	Invoering omgevingswet
We geven uitvoering aan Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) om de stijging van ondergewicht, overgewicht en obesitas bij kinderen en jongeren (0-19) om te zetten in een daling. We richten ons in 2019 en 2020 met een ketenaanpak op het vergroten van het aantal watertappunten in de openbare ruimte (met landelijke cofinanciering), gezonde voeding op scholen, gezonde sportkantines en een gezonde werkvloer.	Preventie en voorlichtingsactiviteiten voor jongeren en hun ouders verbinden we vanaf 2019 met de mogelijkheid om ook op een boete te kunnen opleggen aan jongeren onder de 18 jaar die hebben gedronken. Op deze manier wordt de aanpak minder vrijblijvend en versterken preventie en handhaving elkaar.	In 2019 sluiten we ons aan bij de Rookvrije generatie en werken actief aan de gestelde doelen, zodat we voorkomen dat jongeren beginnen met roken. In 2025 moeten sportverenigingen, kinderbeoerders, speeltuinen en kinderopvanglocaties en zorginstellingen wettelijk rookvrij zijn. We informeren en faciliteren deze organisaties om al eerder rookvrije zones en een 100% rookvrije kind omgeving te realiseren.	Eenzaamheid is een groeiend probleem, onder jongeren en ouderen. Als je eenzaam bent en je hebt hier last van, dan is het belangrijk dat er iemand anders voor je klaarstaat. We bieden daarom een basisinfrastructuur voor ontmoeting en sociaal contact. Voorbeelden zijn informele zorg, Automaatje, het platform Oosterhoutvoorelkaar. Ook creëren en faciliteren we ruimte voor ontmoeting. Laagdrempelig in activiteitencentra of bijvoorbeeld algemene voorzieningen als de Floralia tuin en Inloop de Pastorie. Tot slot zetten we samen met partners in op preventieve huisbezoeken voor senioren gericht op voorlichting en informatie voorziening.	Binnen dit programma zetten we sport-, cultuur- en lees- en mediacoaches in op het versterken van de eigen mentale, sociale en lichamelijke kracht van bewoners opdat ze zo lang mogelijk zelfstandig mee kunnen doen aan de samenleving. Met dit programma bieden we ondersteuning, educatie en activiteiten op het gebied van Sport & Bewegen en Kunst & Cultuur. Het programma richt zich op alle Oosterhouters, maar heeft een focus op de 'kwetsbare' doelgroepen zoals jeugd/jongeren, senioren, minima en mensen met een functiebeperking.	We geven uitvoering aan het in 2018 vernieuwde basispakket JGZ, met de collectieve basisproducten 4 maanden consult, 18 maanden e-consult, 4 jaar vaccinatie/visus, 9 jaar vaccinatie/biometrie, groep 7, 12 jaar vaccinatie meisjes, VO-2 digitaal consult en de e-consultatie in de vorm van Mijn kind in beeld en JouwGGD en 12 individuele consulten voor kinderen en hun ouders in de periode 0 tot en met 5 jaar.	We zorgen ervoor dat gezondheid als factor wordt opgenomen in de omgevingsvisie. Kansen en bedreigingen in de fysieke leefomgeving krijgen in het kader van volksgezondheid een plek in de omgevingsvisie en uitwerkingen in gebiedskaarten. Daarmee dragen we bij aan het creëren van een gezonde leefomgeving voor de langere termijn.
Lokaal Sportakkoord	Handhaving	Stoppen-met-roken programma's	Mantelzorg	Vitaliteit op recreatieparken	Risicogroepen	Wijkgericht werken
In 2019 gaan we aan de slag met een lokaal sportakkoord. We maken gebruik van de landelijke middelen om een sportformateur aan te stellen. We werken samen met lokale partijen aan de toegevoegde waarde van sport sociaal domein. Op die manier boeken we voortgang met de landelijke ambities en zorgen we voor het duurzaam versterken van het sportbeleid en -infrastructuur.	In de komende periode wordt laagdrempelig contact gelegd vanuit de BOA's met alcoholverstrekkers. Door in gesprek te gaan en te blijven is het eenvoudiger om samen op te trekken en elkaar aan te spreken, omdat voorkomen aan de voorkant beter werkt dan handhaven aan de achterkant. We vragen blijvend aandacht voor de rol van verstrekkers van alcohol (horeca en detailhandel) voor NIX18 en werken we vanuit een 'hotspot' benadering. Samen met de horeca verkennen we de mogelijkheden voor een zelfregulerend systeem om controles gericht in te zetten.	Uiterlijk vanaf 2020 bieden alle zorgverzekeraars hun verzekerden eerstelijns stoppen-met-rokenprogramma's vrijgesteld van het eigen risico. Als gemeente brengen we dit actief onder de aandacht bij onze inwoners en kijken we hoe we samen met huisartsen en andere partners in de keten rokers kunnen bereiken.	Samen met onze partners werken we aan nieuwe vormen van ondersteuning, zoals het video-platform voor mantelzorgers vanuit Animo. Ook het samenbrengen van (financiële) mogelijkheden van respijt zorg vanuit Wmo, Wlz, en Zvw is een aandachtspunt waar we samen met partners aandacht voor hebben.	De komende jaren wil de gemeente alle recreatieparken doorlichten. Wij willen de parkeigenaren ondersteunen om de toeristische en economische positie van hun terrein te versterken. Nu zetten we in op ondersteuning op leefbaarheid vanuit wonen op de camping. Het verhuizen naar een andere omgeving is een life-event. Dit vraagt vaardigheden als een plan maken naar gelang woonbehoefte en mogelijkheden, keuze locatie, initiatief nemen/actieve houding, digitale/leesvaardigheden en het op orde hebben van financiën/administratie. Dit om te voldoen aan de criteria van sociale huisvesting.	Aanvullende zorg binnen basispakket JGZ, een actieve benadering van kinderen en gezinnen met risico's wat betreft gezond en veilig opgroeien. Het betreft tijdelijke ondersteuning van de eigen kracht. Specifieke en hulpaardige aandacht is gericht op kwetsbare groepen: schoolverzuim, kinderen van ouders met psychiatrische problemen, campingkinderen, reizende kinderen, minderjarige asielzoekers, illegaal verblijvende kinderen, immigrantenkinderen en expat kinderen. Belangrijke aanpakken en interventies zijn M&ZL voor schoolverzuim, Nu niet zwanger, Kansrijke start en 'Tools for life' curriculum op het gebied van weerbaarheid en veerkracht.	Vanuit gezondheid dragen we bij aan het betrekken van inwoners en het in gesprek gaan over de inrichting van de fysieke ruimte vanuit de omgevingswet. Dit op basis van gespreksstarters vanuit de Brabantse omgevingswet en we leveren hiermee een bijdrage aan het wijkgericht werken.
Evenementen	Middelengebruik en verslavingspreventie	Voorbeeldgedrag	Ontmoeting en verbinding	Langer zelfstandig wonen	Waakvlam en vinger aan de pols	Bewegen in de openbare ruimte
Ook in de komende jaren geven we een impuls aan sport en bewegen voor kinderen en jongeren. Zo organiseren we [vanuit MOVE] de Oosterhoutse sportweek waarin meer dan 3.000 kinderen kennis maken met sport- en beweegactiviteiten. In 2019 breiden we dit bijvoorbeeld uit met The Daily Mile. Een uitdaging voor basisschoolleerlingen om door iedere dag 15 minuten (hard) te lopen fitter te worden.	Verslavingspreventie wordt via de centrumgemeente Breda ingekocht bij Novadic-Kentron. Nieuwe uitdagingen zoals de normalisering en het gebruik van partydrugs en een mogelijke verschuiving onder jongeren van alcohol naar middelengebruik vragen onze aandacht. We onderzoeken in 2020 verder hoe we verslavingspreventie en samenhang met de toegang tot regionale tweedelijns Wmo voorzieningen, zoals verslavingszorg kunnen versterken. De uitdaging is om het voorliggend veld (nog beter) te versterken, zodat zij de lichtere casuïstiek van Novadic-Kentron over kan nemen. Deskundigheidsbevordering van maatschappelijke partners staat hierin centraal.	We geven als gemeente zelf het goede voorbeeld en werken aan een rookvrije omgeving. Vanaf 2020 creëren we rookvrije zones rond het stadhuis.	Uitgangspunt is een Oosterhoutse samenleving waarin mensen open durven te zijn over psychische kwetsbaarheid. Het normaliseren en bespreekbaar maken van kwetsbaarheid staat centraal, want vroeg of laat krijgt iedereen hiermee te maken, in zijn eigen leven of in zijn directe omgeving. Op dat moment is het belangrijk om te kunnen terugvallen op mensen met een open mind. Investeren in een samenleving die eigen kracht en diversiteit omarmt en waar mensen met psychische kwetsbaarheid gelijke kansen hebben om te participeren en zich te ontplooiën. Een samenleving waar vertrouwde steun, een sociaal netwerk en passende zorg dichtbij én gemakkelijk te vinden zijn. Met initiatieven als Dementievriendelijk Oosterhout en de koerswijzer beschermd wonen en maatschappelijke opvang hebben we extra aandacht voor deelname aan de samenleving van kwetsbare inwoners.	Langer zelfstandig thuis wonen vormt een grote maatschappelijke opgave, waar we als gemeente vanuit de Wmo en Wonen aan werken. In Oosterhout hebben een 12 organisaties samen de verantwoordelijkheid genomen om inwoners te ondersteunen en te faciliteren bij hun wens, behoefte of noodzaak om langer zelfstandig, veilig en betaalbaar te kunnen blijven wonen. In 2019 starten we met verschillende activiteiten vanuit het programma 'Langer Zelfstandig Wonen'. Huurwoningen worden bijvoorbeeld aangepast op basis van de thuisscan ZlimThuis. Ook wordt er een enquête over bestaande en gewenste voorzieningen in het centrum van Oosterhout gehouden. Eerder startte al de pilots 'Verbeteren van de sociale cohesie in de Sterrenbuurt' en 'Aanpassen van woningen met onder andere domotica'. Op deze manier werken we aan de gezondheid en veiligheid van ouderen in Oosterhout.	We blijven werken aan de balans tussen vroegsignaleren en het normaliseren / de-medicaliseren bij opgroeiende kinderen. In onze interventies kiezen proberen we nieuwe aanpakken, zoals laagdrempelig opvoedondersteuning voor kwetsbare gezinnen. Of een waakvlamfunctie wanneer jeugdzorg wordt afgerond om terugval te voorkomen. Tegelijk kiezen we ook voor het blijven uitvoeren van een jaarlijkse screening logopedie bij alle 5-jarigen op spraak, taal- en gehoorontwikkeling om vroegtijdig problemen te signaleren die kunnen leiden tot achterstanden in de (leer) ontwikkeling, want deze screening levert veel op.	We geven het bewegen in de openbare ruimte een impuls door initiatieven als de buitenspeeldag en door met de buurt in gesprek te gaan bij de aanleg van sport- en speelgelegenheden in de wijk. Ook in het ontwerpen en inrichten van onze omgeving kijken wij steeds vaker naar gezondheid en werken we aan een beweegvriendelijke openbare ruimte.
Voeding en gewicht			GGZ en aanpak verwarde personen	Armoede en gezondheid		
Sinds kort worden gecombineerde leefstijlinterventies (GLI's) vanuit de basiszorgverzekering vergoed. Deze GLI's bevatten de thema's lichamelijke beweging, voeding en gedrag. Als gemeente ondersteunen we de verdere implementatie van programma's zoals Cool en Cool2beft. Voor specifieke doelgroepen zetten we daarnaast samen met partners in op preventie en voorlichting, zoals het door ANIMO ontwikkelde initiatief voor kookclubs voor mannen en gezonde school- en sportkantines.			De tijd en de wijzigingen in wet- en regelgeving hebben ons geleerd dat deze groep blijvende aandacht nodig heeft. Dit gebeurt vanaf 2019 in de uitwerking van de wet verplichte GGZ en in de aanpak verwarde personen. We werken aan sluitende ketens voor zorg en ondersteuning en willen het palet van algemene voorzieningen beter laten aansluiten op de GGZ doelgroep. We onderzoeken bijvoorbeeld de rol van een wijk GGZ-er, realiseren een meldpunt GGZ en organiseren themabijeenkomsten, cursussen en trainingen voor kwetsbare inwoners. Hiermee komt er meer begrip, aandacht en dit draagt bij aan de leefbaarheid en veiligheid in onze samenleving. In de regio wordt tot slot ingezet op suïcidepreventie met het programma Supremocool waarbij vroegsignalering en gedurende langere periode vinger aan de pols gehouden wordt bij mensen met suïcidale gedachten.	We zetten in op de versterking van verbindingen tussen gezondheid, armoede en schuldenproblematiek, omdat op dit terrein veel gezondheidswinst valt te behalen. Het beschikken over de basisvaardigheden om deel te nemen aan de samenleving speelt hierin een belangrijke rol. Theek5, Midzuid, het Taalhuis, seniorenweb en de burgeradviseurs vanuit Surplus zijn belangrijke partners op dit terrein.		
Individuele preventie						
Ook vanuit het geneeskundige veld zetten zorgverzekeraars steeds meer in op preventie. Het basispakket van de Zorgverzekeringswet (Zvw) omvat alle activiteiten van zorgaanbieders die zijn gericht op geïndiceerde en zorggerelateerde preventie in het kader van de behandeling van medische klachten/aandoeningen. Denk bijvoorbeeld aan leefstijladviezen die iemand met een (verhoogde kans op) depressie of diabetes krijgt van zijn huisarts of specialist over leefritme, beweging, voeding en alcoholgebruik. Programma's			voor stressreductie, slaapprogramma's, alcohol en jongeren, maar ook het voorkomen van een burn-out en andere ondersteuning vanuit de basis GGZ. Of aan cholesterol- of bloeddrukverlagers voor mensen met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten, controles en screening van zwangere vrouwen, leefstijladviezen van verloskundigen aan aanstaande moeders, preventieve tandartscontroles voor jongeren, preventieve adviezen en voorlichting van de kraamhulp aan jonge ouders en stoppen met roken en dieetadviezen. Naast het basispakket bieden		zorgverzekeraars ook een aanvullend pakket aan waar preventie vaak onderdeel van is. In de komende beleidsperiode zoeken we de aansluiting met preventieve activiteiten uit de Zvw. In de praktijk blijven financiële prikkels barrières te vormen voor vernieuwende preventieve activiteiten. Samen met lokale partners en zorgverzekeraars proberen we op basis van pilots nieuwe vormen van preventie een kans te geven, zodat het effect van onze inspanningen en middelen groter is.	
Innovatie: nieuwe initiatieven						
Als gemeente faciliteren we nieuwe initiatieven die bijdragen aan genoemde doelstellingen. We geven de voorkeur aan projecten in samenwerking met (groepen) kwetsbare inwoners op basis van positieve gezondheid om een preventieve en samenhangende gezondheidsaanpak te versterken. We			kijken specifiek naar initiatieven die zich richten op groepen waar een grote gezondheidswinst valt te behalen, want juist daar waar meerdere problematieken samenkomen zien we in de praktijk dat er nog veel winst te behalen valt. Onze rol als gemeente ligt in het verbinden, faciliteren en wegnemen van barrières		in wetten, regelgeving en financiering, zodat de systeemwereld geen onnodige barrières vormt voor onze partners in de uitvoering.	

Toelichting Werkagenda Gezondheid 2019-2022

De werkagenda Gezondheid bevat de activiteiten en inspanningen die uitvoering geven aan de ambities en speerpunten in de ontwikkelagenda Gezondheid 2019-2022. De werkagenda is een dynamisch document en zal de gemeente tussentijds aanpassen op actuele ontwikkelingen. Het integrale en brede karakter van het onderwerp gezondheid leidt er toe dat deze werkagenda niet een uitputtende weergave is van wat er allemaal op het gebied van gezondheid in de gemeente Oosterhout gebeurt. In de ontwikkelagenda heeft de gemeente haar uitgangspunten, visie en ambities vastgesteld. Ook zijn speerpunten geformuleerd op basis van de lokale uitkomsten van de GGD gezondheidsmonitor, signalen van onze partners en de landelijke aanbevelingen van het RIVM in Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018 waarin wordt gesteld dat op deze speerpunten de meeste gezondheidswinst valt te behalen.

Van buiten naar binnen werken

Op de genoemde prioriteiten en opgaven dagen we de samenleving uit om samen stappen te zetten naar een gezonder Oosterhout. Het vorige gezondheidsbeleid had als titel 'Verbinden en verankeren' en we bouwen voort op dat netwerk. We dagen partners uit om zich samen met ons in te zetten om gestelde ambities te realiseren. We roepen inwoners op om met elkaar en met ons in gesprek te gaan, zodat wij gezamenlijk goede initiatieven van de grond kunnen krijgen. Als gemeente kunnen we hierin als vliegwiel en aanjager fungeren.

De vertaling van prioriteiten en opgaven naar concrete interventies is in deze werkagenda vormgegeven. Dit proces is in overleg met maatschappelijke partners, overwegend

verenigd in de werkgroep preventie doorlopen. Een actualisatie voeren we tweejaarlijks uit en dient om betrokkenen en de raad te informeren over de voortgang van het gezondheidsbeleid en gestelde doelen.

Integraal

De werkagenda maakt ook het integrale karakter van het thema gezondheid inzichtelijk. Het is onmogelijk om het gezondheidsbeleid als een eigenstandige discipline beschouwen. Het beleid strekt zich niet alleen uit over vele sectoren (zorg, sport, jeugd, ruimtelijke ordening, sociale zaken, verkeer, veiligheid, wonen, recreatie, onderwijs, milieu en welzijn) maar is ook georganiseerd vanuit verschillende functies (preventief of genezend). Om die reden benaderen we

volksgezondheid vanuit een brede en integrale blik. Veel van de activiteiten, projecten en interventies die een effect hebben op gezondheid zijn onderdeel van andere beleidsterreinen en budgetten. De werkagenda gezondheid brengt deze inspanningen, partners en activiteiten samen, stelt ambities en zorgt voor aansluiting tussen de activiteiten.

Preventie- en handavingsplan alcohol

Op het gebied van alcoholgebruik is de gemeente wettelijk verplicht om een preventie- en handavingsplan alcohol vast te stellen. Preventieve activiteiten, handhaving en regelgeving pakken we in samenhang op. De activiteiten voor alcoholpreventie en handhaving zijn in dit aparte plan nader uitgewerkt.